

INSECTEN IN DE KIJKER – DEEL 2

In dit nummer gaan we wat dieper in op de eendagsvliegen en libellen. Twee groepen die als gemeenschappelijk kenmerk hebben dat ze een onvolledige gedaanteverwisseling kennen. Bij de eendagsvliegen en libellen is dit dan nog wat specialer, de nymfen leven in het water en het volwassen insect kan vliegen. Dit is natuurlijk een interessante overlevingsstrategie omdat ze niet gebonden zijn aan één biotoop.

Haften of eendagsvliegen

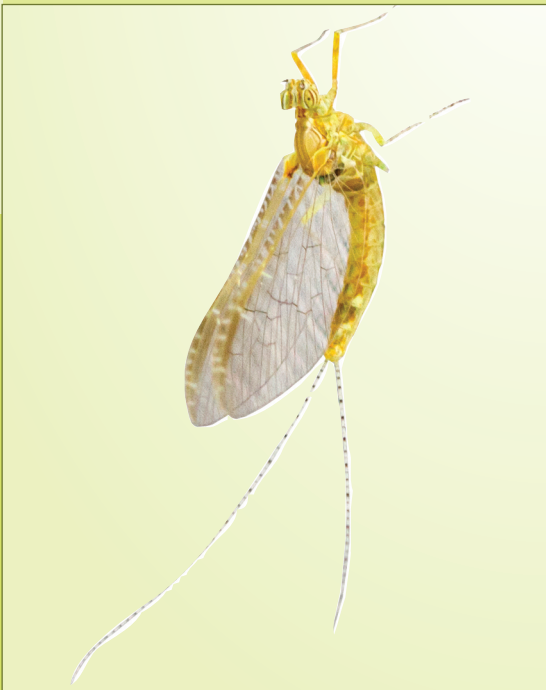
In België is dit een eerder kleine groep van insecten met in totaal ca. 65 soorten. De larven van deze groep leven in het water, de meeste larven doen er een jaar over om volwassen te worden. Ze kunnen zuurstof opnemen via bladvormige kieuwen op de zijkant van het lichaam (zie foto). Als ze voldoende gegroeid zijn kruipen de larven uit het water via een stengeltje en vervellen een eerste maal. Ze zijn dan dof en behaard, dit noemen we het sub-imago. Wat later (na enkele minuten of uren) vervellen ze nog een tweede maal en komt

het volwassen insect te voorschijn. Eendagsvliegen zijn kleine tere insecten met achteraan twee of drie staartdraden. Goede vliegers zijn het niet, maar dit is ook niet echt nodig. Hun enige taak is zorgen voor voortplanting en eitjes afzetten. Zich voeden doen ze niet want ze leven toch niet lang, vaak maar enkele uren of dagen.

Maar voor libellen, vleermuizen en zwaluwen zijn het dankbare prooien die makkelijk te vangen zijn. Ook vissen zijn verzot op eendagsvliegen. En daar tracht de mens een graantje van mee te pikken. Vliegvisser maken het aas vast aan een haakje waar ze ook haartjes en veertjes aan vastmaken zodat het lijkt op een eendagsvlieg. Vliegvisser zie je vaak in onze Ardennen waarbij de vissers in de rivier staan met hun hengel.

Eendagsvliegen zijn slecht geïnventariseerd in het Waasland, dus veel informatie over deze toch wel interessante groep ontbreekt. Spijtig want het zijn goede indicatoren voor de waterkwaliteit. Eén van de meest algemene soorten die je zal aantreffen is de gewone tweevleugel (zie foto). De meeste eendagsvliegen hebben twee paar vleugels, bij deze dus maar één paar.

gewone tweevleugel

gewone tweevleugel nimf

Waterjuffers en libellen

Dit is wel een goed bestudeerde groep dankzij de Libellenwerkgroep Waasland. In België komen 72 soorten voor, hiervan zijn er in het Waasland al 46 van waargenomen. Dit is 64 % van al de soorten die in België voorkomen. Wetende dat een aantal soorten beperkt zijn tot de Kempen of leven in snelstromende rivieren en hier dus niet voorkomen is dit een zeer mooi aantal. Wil je meer weten over libellen kan je steeds contact nemen met de libellenwerkgroep@wakona.be.

Deze groep kan je op basis van hun uiterlijk opsplitsen in de **waterjuffers** en de **libellen**.

Waterjuffers zijn teer gebouwd en ook niet zo'n goede vliegers. Je kan ze herkennen door dat ze in rust hun vleugels dichtvouwen boven hun lichaam.

Libellen zijn forser gebouwd en beheersen het luchtruim perfect. In rust zijn hun vleugels horizontaal uitgestrekt.

Ook van deze groep leven de larven in het water, sommige maar één jaar, maar bij een aantal soorten kan dit gaan tot twee of zelfs drie jaar. De larven van waterjuffers zijn lang en slank gebouwd met achteraan drie lamellen die mee zorgen voor de zuurstofvoorziening. Larven van libellen zijn forser gebouwd en missen de lamellen achteraan. In het water zijn beide geduchte rovers. Met hun vangmasker kunnen ze ander waterleven, klein visjes of zelfs een soortgenoot verschalken.

Idem als bij de eendagsvliegen kruipen de larve uit het water langsheen een stengel, de larve huid zal openbarsten en het volwassen insect kruipt eruit. Hierna moeten de vleugels nog opgepompt worden en alles goed uitharden voor ze het luchtruim verkiezen. Met wat geluk kan je dit proces zelf waarnemen, zoek langs de waterkant naar een larve op een plantenstengel en installeer u er bij. Je moet wel wat geduld hebben want het ganse proces duurt toch wel even, maar het is prachtig om zien. Het determineren van libellen kan je niet alleen doen op basis van het volwassen insect, maar ook op basis van de larve of zelfs het larvehuidje. Vind je larvehuidjes dan ben je zeker dat er ook voortplanting is geweest en wordt het des te interessanter.

Ook in de lucht zijn het geduchte rovers, zeker de grotere soorten. Ze zijn moeilijk te vangen, maar bij ons is er toch eentje die er zich in gespecialiseerd heeft, namelijk de boomvalk. Op locaties met veel libellen in de lucht zie je hem cirkelen en er af en toe eentje uit de lucht plukken.

Om te eindigen wil ik toch één hardnekkige mythe definitief uit de wereld helpen. Libellen kunnen niet steken en zullen ook niet bijten. Een algemene soort zoals de paardenbijter (zie foto) bijt geen paarden, maar gaat wel op jacht naar kleine insecten die zich ophouden rond paarden of ander vee. Het lijkt hierbij dat hij de paarden zou bijten, maar niets is minder waar.

Tot zover dit artikel, volgende belichten we de kakkerlakken, sprinkhanen en oorwormen.

paardenbijter

Wil je meer weten over deze, kom dan eens langs op de Openschuurdag in het Natuurhuis Panneweel op 7 juli, deze staat volledig in het teken van waterleven (zie elders in dit tijdschrift).

tekst : marc.bogaerts1@telenet.be
foto's : [Brigitte Van Passel](#)